

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Analyse av uføretariffer benyttet i kommunale tjenstepensjonsordninger

20. desember 2024

Innhold

1. Bakgrunn	3
2. Nærmere om analysen og resultatene	3
2.1. Uføreintensiteter	3
2.2. Reaktiveringsintensiteter	4
2.3. Beregnede risikopremier	5
2.4. Nærmere om modellbestanden	5
2.5. Årlig risikopremie	6
3. Finanstilsynets oppfølging og forventninger	7

1. Bakgrunn

Finanstilsynet gjennomførte høsten 2023 en analyse av uføretariffene som benyttes i kommunale tjenstepensjonsordninger, dvs. både uføre- og reaktiveringstariffer. Analysen omfatter alle de 23 leverandørene av kommunale tjenstepensjonsordninger (tjue pensjonskasser og tre livsforsikringsforetak). I dette notatet gis en kort oppsummering av analysene som er gjennomført, resultatene og oppfølgingen av enkelte av pensjonsleverandørene.

Det er ikke fastsatt et felles minstekrav til beregningsgrunnlag for uførerisiko, og pensjonsleverandørene benytter stort sett egne grunnlag basert på erfaringer og analyser av egen medlemsbestand. Bakgrunnen for analysen av uføretariffer er at noen leverandører av kommunal tjenstepensjon har meldt uføretariffer som synes lave. I tillegg har enkelte leverandører meldt lav eller ingen sikkerhetsmargin i sitt uføregrunnlag. Finanstilsynet har også registrert at enkelte leverandører har rapportert negative risikoresultat.

I punkt 2 er det gitt en oppsummering av analysen og resultatene. I punkt 3 følger en kort oppsummering av Finanstilsynets oppfølging, samt våre forventninger overfor pensjonsleverandørene.

2. Nærmere om analysen og resultatene

Uførerisiko i kommunale tjenstepensjonsordninger knyttes til to elementer: uførepensjon og premiefritak for medlemmer som blir uføre. Kommunene betaler ikke premie for alderspensjon og etterlattepensjon for ansatte som har blitt uføre. I stedet er dette forsikret ved at en del av premien for aktive medlemmer er en premiefritakspremie for uførhet. For å beregne premie knyttet til uførerisikoen (risikopremie) benytter pensjonsleverandørene et beregningsgrunnlag som blant annet omfatter uføresannsynlighet for medlemmer som er aktive, og reaktiveringssannsynlighet for medlemmer som er uføre.

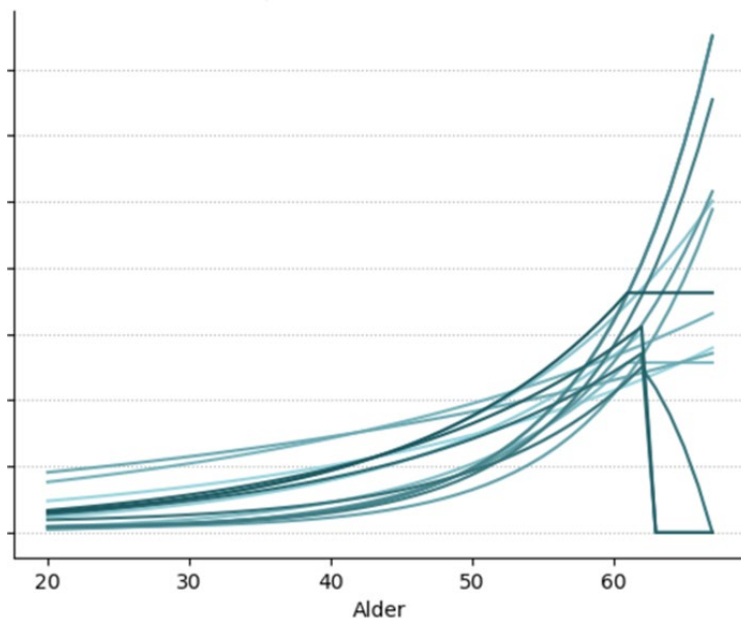
Observasjoner viser at kvinner i yrkesaktiv alder har en høyere sannsynlighet for uførhet enn menn i samme alder. Dette står i kontrast til dødelighetsraten, hvor menn har høyere dødelighetssannsynlighet. Det benyttes derfor kjønnsespesifikke parametere i tariffene. Finanstilsynet understreker at alle risikoer knyttet til uførepensjon skal vurderes og prises nøyaktig. I dette notatet fokuserer vi for enkelthets skyld hovedsakelig på kvinner. Denne gruppen utgjør også den største andelen av medlemsbestanden i kommunale ordninger. Finanstilsynets samlede analyse dekker begge kjønn.

2.1. Uføreintensiteter

Figur 1 under viser de ulike pensjonsleverandørenes uføreintensitet for kvinner slik det var rapportert høsten 2023. Flere pensjonsinnretninger benytter den samme tariffen slik at antall grafer er lavere enn antall leverandører som er med i analysen.

Figuren illustrerer at sannsynligheten for uførhet øker eksponentielt med alderen, minst frem til 62 år, og at pensjonsleverandørene har ulike antakelser for uføresannsynligheten etter dette.

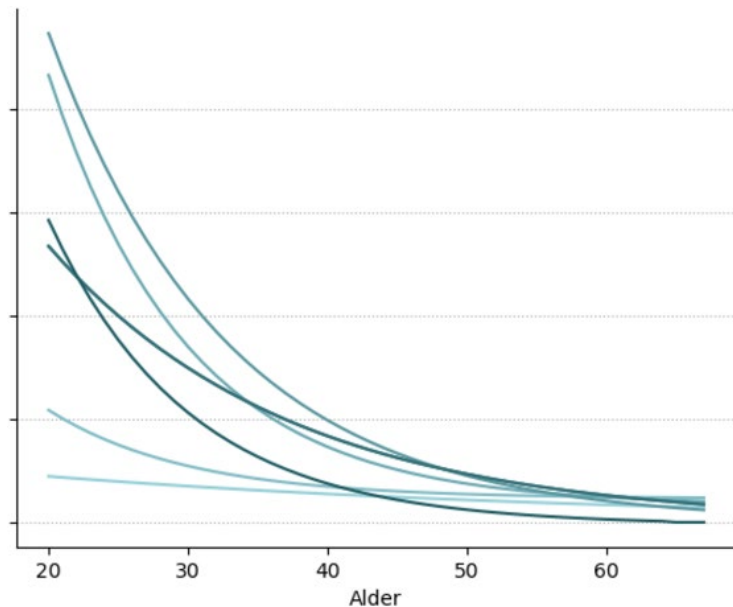
Figur 1 Uføreintensitet for kvinner

2.2. Reaktiveringsintensiteter

Figur 2 under viser reaktiveringsintensitetene for pensjonsinnretningene som benytter dette, slik de var rapportert høsten 2023. Flere pensjonsinnretninger benytter den samme tariffen. I tillegg har en del av de kommunale pensjonskassene ikke meldt en reaktiveringstariff. Dette betyr at de legger til grunn i sine beregninger at medlemmer som har blitt uføre, forblir uføre frem til de når pensjonsalder eller dør. Finanstilsynet antar at å ikke ha reaktiveringstariff, fungerer som en form for margin i pristariffen.

Figur 2 Reaktiveringsintensitet kvinner

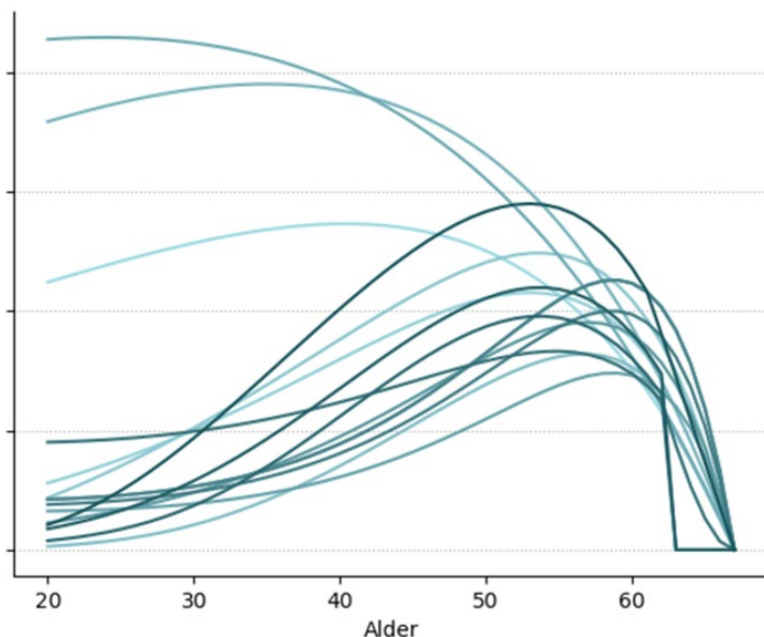
2.3. Beregnede risikopremier

Vurderinger som bare er basert på sammenligning av uførentensitet og reaktiveringsintensitet, gir begrenset grunnlag for en sammenligning av leverandørene. En sammenligning av årlige beregnede risikopremier for uførerisiko basert på ulike pensjonsinnretningers uføre- og reaktiveringsgrunnlag egner seg bedre. Finanstilsynet har beregnet årlig risikopremie tilsvarende uførerisiko knyttet til premiefritak basert på de ulike uføre- og reaktiveringsgrunnlagene og basert på en felles modellbestand (se punkt 2.4).

En full modell i denne sammenhengen vil basere seg på grunnlagsrente og forutsetninger om uførhet, reaktivering og dødelighet. I analysen benytter Finanstilsynet en forenklet versjon for beregning av risikopremier for uførerisiko ved at vi har avgrenset beregningsforutsetningene til uførhet og reaktivering. Gjennom dette isoleres analysen til en sammenligning av uføre- og reaktiveringsgrunnlaget i pensjonsinnretningene.

Figur 3 under viser årlig risikopremie for de ulike pensjonsinnretningene for kvinner etter alder. I figuren er årlig uføreutbetaling (i dette tilfellet premiefritaket) det samme beløpet for alle aldre. Figuren viser tydelige forskjeller i kurvenes form.

Figur 3 Beregnede risikopremier for kvinner

2.4. Nærmere om modellbestanden

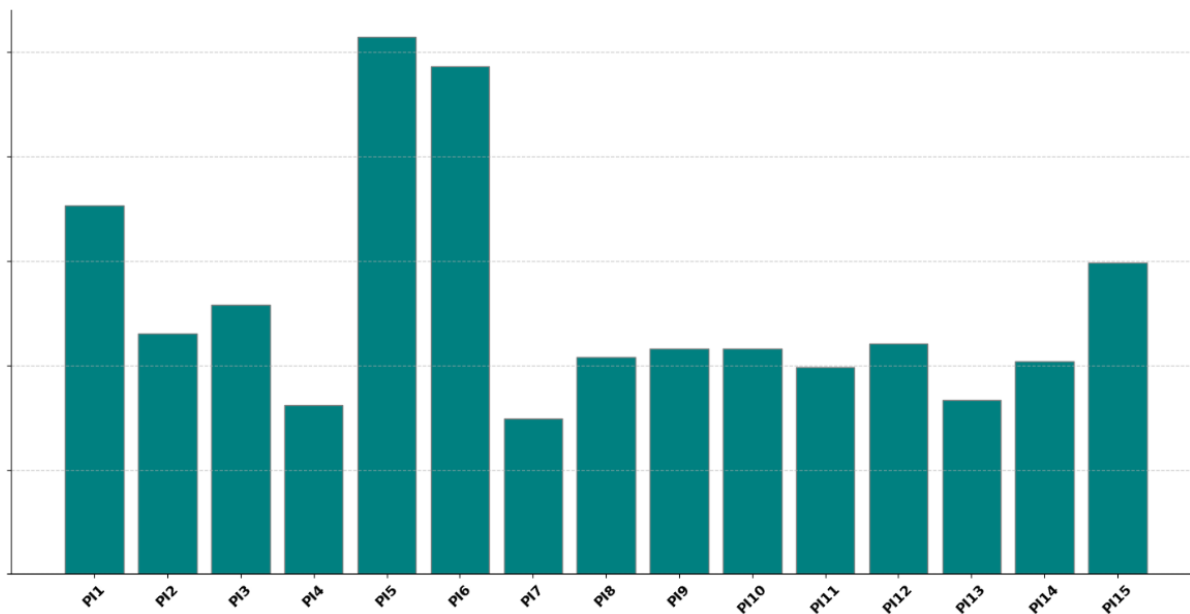
For å sammenligne pensjonsinnretningenes ulike uføretariffer er det konstruert en modellbestand slik at det kan beregnes en samlet risikopremie for denne modellbestanden basert på de ulike pensjonsinnretningenes uføretariff. Modellbestanden skal reflektere kjennetegn fra en samlet forsikringsbestand i kommunale pensjonsordninger, og den er basert på informasjon Finanstilsynet har mottatt gjennom tilsynsvirksomheten og offentlig tilgjengelig lønnsinformasjon i kommunesektoren. Det er forutsatt at kvinner utgjør omtrent to tredeler av en samlet bestand av aktive medlemmer. I den konstruerte modellbestanden har

menn et gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag som er noe høyere enn kvinnenes gjennomsnittlige pensjonsgrunnlag. Antall kvinner og menn, deres pensjonsgrunnlag og eksponering for uførerisiko er avhengig av alder.

2.5. Årlig risikopremie

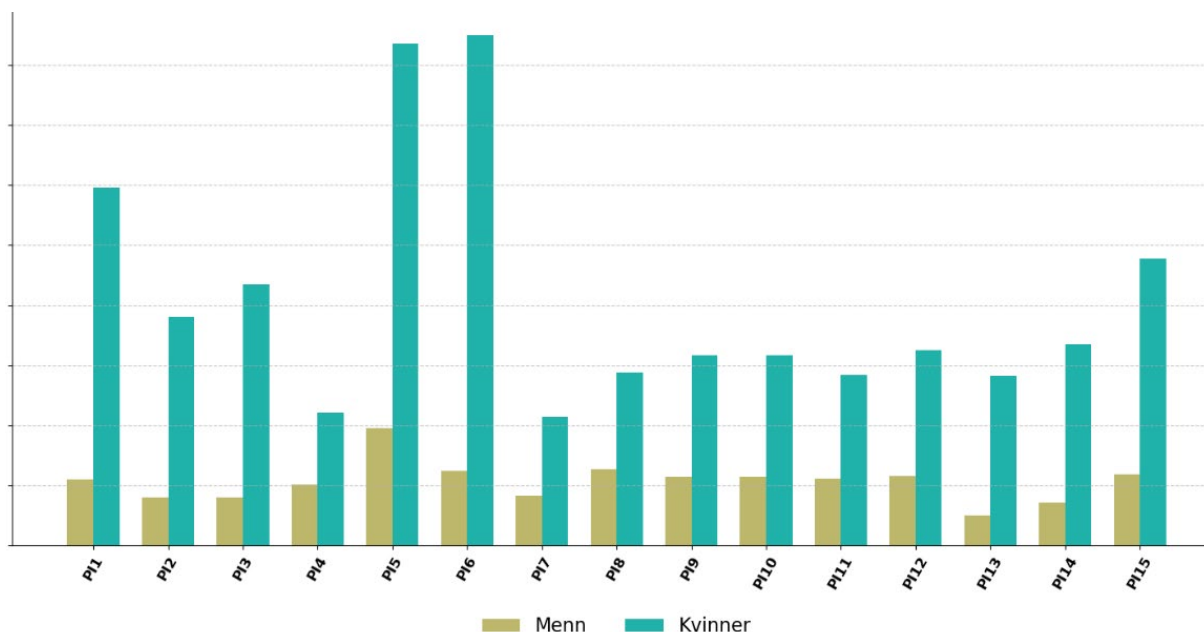
Basert på de beregnede risikopremiene per alder og kjønn og den konstruerte modellbestanden kan risikopremie (på årsbasis) for hver pensjonsinnretnings uføre- og reaktiveringsforutsetninger beregnes. I figur 4 under er det beregnet en årlig risikopremie basert på modellbestanden og den forenklete risikomodellen.

Figur 4 Årlig risikopremie basert på modellbestand og en forenklet risikomodell

Figur 5 illustrerer risikopremiene basert på kjønn.

Figur 5 Årlig risikopremie for kvinner og menn basert på modellbestanden og en forenklet risikomodel

Resultatene viser betydelige variasjoner mellom pensjonsinnretningene i årlig risikopremie for premiefritak for modellbestanden. Figur 5 viser også betydelig forskjell i risikopremienivå mellom kvinner og menn i de ulike pensjonsinnretningene.

3. Finanstilsynets oppfølging og forventninger

Basert på analysen beskrevet i dette notatet og pensjonsinnretningenes beregnede risikoresultater over de siste årene har Finanstilsynet bedt enkelte pensjonsinnretninger om nærmere redegjørelser for hvordan de sikrer at forutsetningene om uførhet og reaktivering i pristarifene er tilstrekkelige. Flere pensjonsinnretninger har meldt tilbake at uføre- og reaktiveringstariffene er noe som overvåkes nøye gjennom risikorammeverket etablert i pensjonsinnretningene, slik at endringer gjennomføres ved behov. Finanstilsynet har også registrert at flere pensjonsinnretninger har valgt å gjøre justeringer av sine uføre- og reaktiveringstariffer.

Finanstilsynet har merket seg at de fleste pensjonsinnretningene som har justert uføre- og reaktiveringstariffene, har styrket pristariffen. Styrkingen er reflektert både gjennom endrede forutsetninger om uførhet og endrede forutsetninger om reaktivering. Finanstilsynet har registrert at endringene i flere tilfeller har ført til økte forskjeller i risikopremie mellom kvinner og menn. Dette synes å samsvare med andre observasjoner gjort av utviklingen i uførhet i kommunal sektor.

Finanstilsynet har registrert at pensjonsinnretningene har observert at covid-19-pandemien har hatt effekt på risikoresultatene fra 2020 og påfølgende år. Flere pensjonsinnretninger opplyser at uføreutviklingen følges nøye for å ivareta eventuelle varige endringer i uføretilbøyelighet. Finanstilsynet antar at også vedtatte og gjennomførte endringer i

pensjonssystemet i offentlig sektor vil kunne påvirke faktiske risikokostnader knyttet til uførhet i pensjonsinnretningene fra 2025.

Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsinnretningene benytter en pristariff som er tilstrekkelig til å gi sikkerhet for at forpliktelsene blir oppfylt. Dette må innebære at pensjonsinnretningen ved prisfastsettelsen forventer positive resultater. Finanstilsynet legger også til grunn at pensjonsinnretningene sikrer tilstrekkelige avsetninger for uførisiko. Dette gjelder både avsetninger for uførepensjoner under utbetaling (reaktiveringsrisiko) og avsetning for foretakets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ikke er meldt til eller ferdigbehandlet i foretaket.

Pensjonsinnretningene må ha etablert en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for pensjonsinnretningens styre. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer (herunder risiko knyttet til uførhet og reaktivering), fastsette hvordan disse skal styres og måles, samt hvordan utvikling av de ulike risikoene skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for tiltakene som skal gjennomføres når rammene overskrides, eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Finanstilsynet
Revierstredet 3
P.O. Box 1187 Sentrum
NO-0107 Oslo

Tel. +47 22 93 98 00
post@finansilsynet.no
finansilsynet.no

